

Escola Tècnica Superior d'Enginyeria
de Telecomunicació de Barcelona

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE TEORIA DEL SENYAL I COMUNICACIONS

Radiació i Ones Guiades

7 de gener de 2008

Data notes provisionals: 22 de gener de 2008

Període d'al·legacions: 23 de gener de 2008

Data notes revisades: 24 de gener de 2008

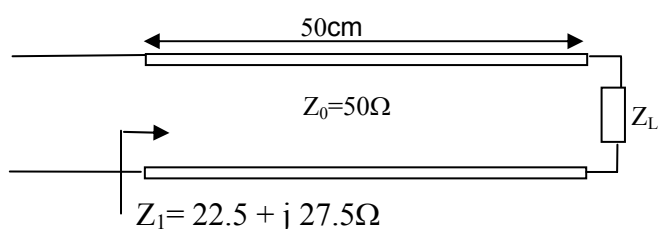
Professors: Ignasi Corbella, Francesc Torres, Mercè Vall-llosera.

Informacions addicionals:

- Durada de la prova: 3 hores
- Comenceu cada exercici en un full apart.

PROBLEMA 1

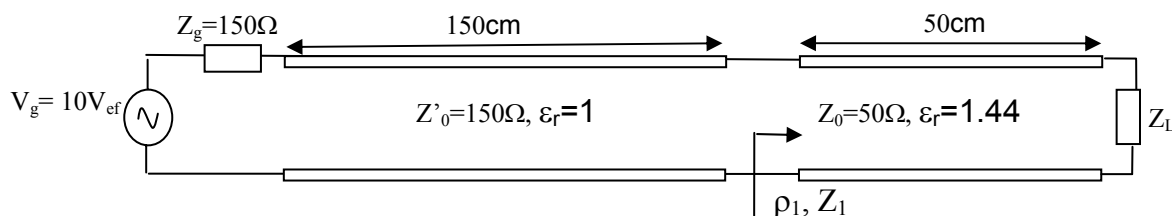
Considere que la línia del circuit de la figura con $\epsilon_r=1.44$ no tiene pèrduas.

Para la frecuencia de 200MHz obtener:

- El valor de la carga Z_L y el coeficiente de reflexión en dicha carga.
- La distancia desde la carga (Z_L) al primer máximo de tensión y el valor de la impedancia en ese punto.

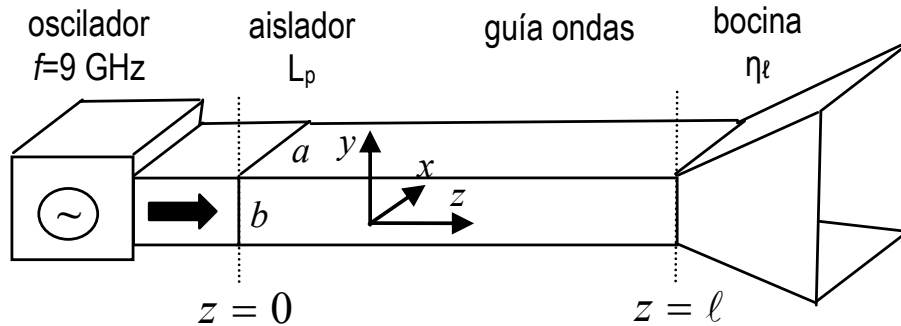
Considere ahora que dicha línea se conecta a un generador de 10 V_{ef} a través de una línea adaptada al mismo, tal como se indica en la siguiente figura.

- Obtener el coeficiente de reflexión ρ_1
- Obtener la potencia entregada a la carga, considerando que la línea con impedancia característica Z'_0 y longitud 150 cm tiene unas pèrduas de 0.5 dB/m.
- Al variar la frecuencia del generador, la impedancia Z_1 y el coeficiente de reflexión ρ_1 varían. Si se va aumentando la frecuencia del generador desde $f=0$ MHz ¿Cuáles son las dos primeras frecuencias en las que la impedancia de Z_1 es real? ¿Cuál es el coeficiente de reflexión ρ_1 en cada una de ellas? ¿Cuál de ellas utilizaría para tener máxima transferencia de potencia? ¿Cuál es la potencia entregada a la carga en dicho caso?

PROBLEMA 2

Se dispone del siguiente montaje en guía de ondas rectangular de dimensiones $a=2,28\text{ cm}$ y $b=1,016\text{ cm}$, similar al disponible en el laboratorio de RiOG:

- Determinar la frecuencia de corte (**GHz**) y la denominación de los cinco primeros modos que se propagan. Calcular el ancho de banda monomodo (**GHz**). Calcular el factor de dispersión de la guía definido como $FD = \sqrt{1 - (f_c / f)^2}$. Si en la guía de ondas se produjese una onda estacionaria, ¿cuál sería la distancia (**cm**) entre dos mínimos consecutivos?
- El campo de ruptura del aire es $E_r=30.000\text{ V/cm}$. Calcular la impedancia de onda (**Ohms**). ¿Cuál sería, en condiciones de adaptación, la máxima potencia (**MW**) que se puede transmitir por la guía a la frecuencia $f=9\text{ GHz}$ si el campo eléctrico no puede superar el campo de ruptura en ningún punto de la guía ni en ningún instante de tiempo?
- En el apartado anterior se quiere introducir un factor de seguridad para prever una posible desadaptación de la bocina con una relación de onda estacionaria de valor $ROE=1.2$. ¿Cuál sería, con este factor adicional de seguridad, la máxima potencia que se podría entregar a la bocina?
- Calcular la potencia radiada (**W**) por la bocina piramidal teniendo en cuenta que el generador tiene una potencia disponible $P=1\text{ W}$. El aislador está perfectamente adaptado y tiene una pérdida de transmisión $L_p=0.764\text{ dB}$. La guía de ondas presenta unas pérdidas de 5 dB/m y tiene una longitud $\ell=6\text{ cm}$. La bocina está perfectamente adaptada y tiene una eficiencia óhmica o de pérdidas $\eta_\ell=98\%$.
- Si tomamos la referencia de fase de la guía (0 rad) a la salida del aislador ($z=0$), calcular el fasor campo eléctrico en módulo (**V/cm**) y fase (**rad**) en el centro de la guía ($x=a/2$) para $z=0$. Hallar $E_y(z=5\lambda_g/4)$ en el centro de la guía teniendo en cuenta que la guía de ondas presenta unas pérdidas de 5 dB/m y puede considerarse de bajas pérdidas.

Expresión de los campos en la guía rectangular ideal y de la potencia transmitida para el modo dominante propagándose en la dirección $+z$:

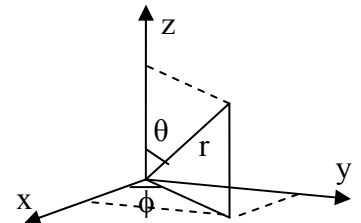
$$\left. \begin{aligned} E_y(x, z) &= E_o \sin\left(\pi \frac{x}{a}\right) e^{-j\beta z} \\ H_x(x, z) &= -\frac{E_o}{Z_{TE}} \sin\left(\pi \frac{x}{a}\right) e^{-j\beta z} \\ H_z(x, z) &= H_o \cos\left(\pi \frac{x}{a}\right) e^{-j\beta z} \end{aligned} \right\} \quad P^+ = \frac{1}{2} ab \frac{|E_{oef}^+|^2}{Z_{TE}}$$

PROBLEMA 3

Un sistema de comunicacions a $f=1.5$ GHz consta d'un transmissor amb potència isotròpica radiada equivalent PIRE=2 dBW i d'un receptor amb un factor de soroll de $F=2.5$ dB i ample de banda 27 MHz. La temperatura d'antena s'estima en 250K i el nivell de qualitat de l'enllaç es considera satisfactori si la relació senyal soroll és igual o superior a 10 dB.

Per restriccions mecàniques, el receptor utilitza una antena de dimensions molt reduïdes en termes de λ de manera que es pot considerar com una obertura elemental. Se sap que en transmissió les components de camp elèctric radiat per aquest tipus d'antenes responen a les següents expressions:

$$E_{\theta} = jE_0\Delta s \frac{e^{-jkr}}{2\lambda r} (1 + \cos\theta) \cos\phi \quad E_{\phi} = -jE_0\Delta s \frac{e^{-jkr}}{2\lambda r} (1 + \cos\theta) \sin\phi$$

On E_0 és l'amplitud de camp elèctric a l'obertura i Δs la seva superfície.

- Escriu l'expressió del diagrama de radiació $t(\theta, \phi)$ de l'antena receptora. Quina és la direcció de màxima radiació?. En quines direccions el diagrama presenta nuls de radiació?.
- Dibuixeu un tall del diagrama en el pla $\phi=\pi/2$ i calculeu l'ample de feix a 3dB en el mateix. Ateses les expressions del camp elèctric radiat donades més amunt, dieu si aquest tall correspon al pla E, al pla H o a cap dels dos.
- Calculeu l'angle sòlid equivalent de l'antena de manera exacta i també aproximada a partir dels resultats de l'apartat anterior. Calculeu la directivitat i l'àrea efectiva de l'antena.
- Considerant que les antenes transmissora i receptora estan perfectament alineades, calculeu quina és la màxima distància a la qual es pot establir una comunicació amb el nivell especificat de qualitat en condicions d'espai lliure.
- En quant es redueix aquesta distància si l'antena es connecta al receptor mitjançant un cable coaxial de 5 m de longitud amb unes pèrdues de 0.3dB/m i a una temperatura física de 15°C?. Considereu també propagació en espai lliure.

Nota: En cas de no haver fet l'apartat c), considereu que la directivitat de l'antena receptora és simplement $D=1$ en els apartats d) i següents.

Dades: $k=1.38 \cdot 10^{-23}$ J/K; $T_0=290$ K; $K=^{\circ}\text{C}+273$.

SOLUCIÓ PROBLEMA 1

- a) El valor de la carga Z_L y el coeficient de reflexió a la càrrega.
 $f=200\text{MHz}$

$$\lambda = \frac{c_o}{\sqrt{\epsilon_r} f} = \frac{3 \cdot 10^8}{2 \cdot 10^8 \sqrt{1.44}} = 1.25\text{m}$$

$$l = \frac{50\text{cm}}{125\text{cm}} = 0.4\lambda$$

$$\overline{Z}_1 = \frac{22.5 + j27.5}{50} = 0.45 + j0.55\Omega$$

Situem aquest valor a la carta de SMITH i ens movem 0.4λ cap a la càrrega a on trobem el valor $\overline{Z}_L = 1.4 + j1.3$ i, per tant $Z_L = 70 + j65\Omega$.

A la carta de Smith també es troba el mòdul del coeficient de reflexió 0.5 i la fase 44°
 Així: $\rho_L = 0.5_{44^\circ} = 0.36 + j0.347$

- b) Primer màxim de tensió:

Ens movem des de la càrrega cap al generador fins a creuar la línia d'impedància real i en el seu valor màxim. La distància recorreguda és de $0.06\lambda = 0.075\text{m} = 7.5\text{cm}$.

El valor de la impedància màxima és de 150Ω (valor normalitzat (a la carta de Smith)=3).

- c) Coeficient de reflexió ρ_1

Ara tenim de normalitzar la impedància d'entrada (Z_1) respecte de la impedància característica $Z_0' = 150\Omega$

$$\text{Així: } \overline{Z}_1 = \frac{22.5 + j27.5}{150} = 0.15 + j0.183$$

També a la Carta de Smith trobem

$$\rho_1 = 0.75_{160^\circ} = -0.7 + j0.25$$

- d) Potència entregada a la càrrega

Com el generador està adaptat a la línia de transmissió, la potència de l'ona progressiva a l'extrem del generador és igual a la potència disponible del generador:

$$P^+(z = -l) = \frac{V_g^2}{4R_g} = 0.1666\text{W}$$

Aquesta potència arriba a la càrrega atenuada i a més degut a que el coeficient de reflexió no és zero no s'entrega tota a la càrrega:

$$P_{entregada} = P^+ e^{-2\alpha l} (1 - |\rho_1|^2) = 0.16667 \cdot 0.84 \cdot (1 - 0.75^2) = 61.3\text{mW}$$

$$= -12.12\text{dBW} = 17.88\text{dBm}$$

$$\text{Pèrdues} = 1.5\text{m} \cdot 0.5\text{dB/m} = 0.75\text{dB} = 0.84$$

- e) La primera freqüència en la qual Z_1 és real és aquella en la que els 50cm es corresponen a 0.06 longituds d'ona. Per tant,

$$\lambda_1 = \frac{0.5}{0.06} = \frac{c_o}{\sqrt{\epsilon_r} f_1} \Rightarrow f_1 = \frac{3 \cdot 10^8 \cdot 0.06}{\sqrt{1.44} \cdot 0.5} = 30\text{MHz}$$

Per aquest cas $Z_1=150\Omega$ i el coeficient de reflexió és zero.

La segona freqüència en la qual Z_1 és real és aquella en la que el tram de línia de 50cm és igual a $(0.06\lambda + \lambda/4 = 0.31\lambda)$

$$\lambda_1 = \frac{0.5}{0.31} = \frac{c_o}{\sqrt{\epsilon_r}} \frac{1}{f_2} \Rightarrow f_2 = \frac{3 \cdot 10^8}{\sqrt{1.44}} \frac{0.31}{0.5} = 155 \text{ MHz}$$

En aquest cas $Z_1=Z_{\min}=0.34 \cdot 50=17\Omega$ i el coeficient de reflexió:

$$\rho_1 = \frac{Z_1 - Z'_0}{Z_1 + Z'_0} = \frac{17 - 150}{17 + 150} = -0.8$$

Triaríem la primera freqüència doncs tindríem màxima transferència de potència a la càrrega.

$$P_{entregada} = P^+ e^{-2\alpha l} = 0.16667 \cdot 0.84 = 0.139 \text{ W} = -8.53 \text{ dBW} = 21.47 \text{ dBm}$$

Problema 2

a) $f_{TE_{10}} = 6'578 \text{ GHz}$ $f_{TE_{01}} = 14'763 \text{ GHz}$ monomodo
 $f_{TE_{20}} = 13'16 \text{ GHz}$ $f_{TM_{11}-TE_{01}} = 16'16 \text{ GHz}$ BW: 6'578-13'16 GHz

FD = 0.6824 $\lambda_g = 4'88 \text{ cm}$ $\lambda = 3'33 \text{ cm}$ $\Delta \ell_{mn} = 2'44 \text{ cm}$

b) $P_T = \frac{1}{2} ab \frac{|\vec{E}_0^+|^2}{Z_{TE}} = \frac{1}{4} ab \frac{|\vec{E}_p^+|^2}{Z_{TE}}$ $\vec{E}_r = \vec{E}_p^+ = 3 \cdot 10^6 \text{ V/m}$
 $Z_{TE} = \frac{120\pi}{F.D} = 552.45 \Omega$
 $P_{T_{max}} = 0.943 \text{ mW}$

c) Si hay onda estacionaria: $\vec{E}_r < |\vec{E}_{max}| = |\vec{E}_0^+| (1+|e|)$
 $|\vec{E}_0^+| = \frac{\vec{E}_r}{1+|e|} = 2'75 \cdot 10^6 \text{ V/m}$ $P_{rad} = P_{T_{max}} = P_{max}^+ (1-|e|^2) = 0'786 \text{ mW}$
 $|e| = \frac{S-1}{S+1} = 0.0904$
 $P_{T_{max}}^+ = \frac{1}{4} ab \frac{|\vec{E}_0^+|^2}{Z_{TE}} = 0.7927 \text{ mW}$

d) Si $P_{max} = 1 \text{ W} = 0 \text{ dBW}$ $P_{rad} = P_{max} - L_p - L_g - \eta$
 $L_p = 0.764 \text{ dB}$ $= -1.162 \text{ dBW}$
 $L_g = 5 \text{ dB/m} \times 6'1 \cdot 10^{-2} \text{ m} = 0.3 \text{ dB}$
 $\ell = \frac{5}{4} \lambda_g = 6'1 \text{ cm}$ $P_{rad} = 0'76 \text{ W}$
 $\eta = 98\% = 0.088 \text{ dB}$

e) en $z=0$ $P^+(0) = P_{max} - L_p = -0'764 \text{ dBW} = 0'838 \text{ W}$

$P^+(0) = \frac{1}{2} ab \frac{|\vec{E}_0^+|^2}{Z_{TE}}$; $|\vec{E}_0^+| = \sqrt{\frac{2P^+(0) Z_{TE}}{ab}} = 20 \text{ V/cm}$

Fase en $z=0$ 0 rad.

en $z = 5 \frac{\lambda_g}{4}$ $\alpha = 5 \text{ dB/m} \times \frac{1 \text{ Nep}}{8'686 \text{ dB}} \times \frac{1 \text{ m}}{10^2 \text{ cm}} = 5'75 \cdot 10^{-3} \text{ Nep/cm}$

$\vec{E}_0^+(5 \frac{\lambda_g}{4}) = |\vec{E}_0^+| e^{-\alpha z} e^{-j\beta z} = \vec{E}_0 e^{-j \frac{5\pi}{2}} 0.9655 = -j 19'31 \text{ V/cm}$

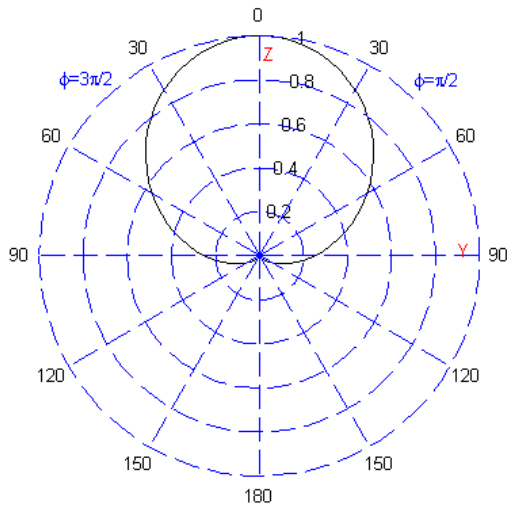
Resolució problema 3. Exàmen RiOG gener 2008

a) Diagrama de radiació:

$$t(\theta, \phi) = \frac{|E(r, \theta, \phi)|^2}{|E|_{\max}^2} \Big|_{r=\text{const.}} = \frac{1}{4}(1 + \cos \theta)^2$$

La direcció de màxima radiació és $z > 0$ (per a la qual $\theta = 0$). La direcció del nul de radiació és $z < 0$ (per a la qual $\theta = \pi$).

b) Tall del diagrama en el pla zy

Ample de feix a 3dB:

$$\frac{1}{2} = \frac{1}{4} \left(1 + \cos \frac{\Delta\theta_{3dB}}{2} \right)^2 \Rightarrow \Delta\theta_{3dB} = 131^\circ$$

Per $\phi = \pi/2$ o $\phi = 3\pi/2$ el camp elèctric només té component $\hat{\phi}$ i és, per tant, perpendicular al pla zy . En conseqüència el camp magnètic està contingut en aquest pla, que és doncs el **pla H**.

c) Angle sòlid equivalent. Mètode exacte:

$$\Omega_e = \iint_{4\pi} t(\theta, \phi) d\Omega = \int_0^{2\pi} \int_0^\pi \frac{1}{4} (1 + \cos \theta)^2 \sin \theta d\theta d\phi = \frac{1}{4} 2\pi \left[-\frac{(1 + \cos \theta)^3}{3} \right]_0^\pi = \frac{4\pi}{3} \text{ sr}$$

$$\text{Aproximat: } \Omega_e = \Delta\theta_{3dB-E} \Delta\theta_{3dB-H} = (\Delta\theta_{3dB-H})^2 = \left(131 \frac{\pi}{180} \right)^2 = 5.23 \text{ sr}$$

Directivitat i Àrea efectiva:

$$D = \frac{4\pi}{\Omega_e} = 3; A_{\text{eff}} = \frac{\lambda^2}{4\pi} D = 0.0095 \text{ m}^2 \text{ on } \lambda = 3 \cdot 10^8 / 1.5 \cdot 10^9 = 0.2 \text{ m}$$

d) Potència de senyal captada per l'antena:

$$P_c = \frac{\text{PIRE}}{4\pi r^2} A_{\text{eff}} = \frac{0.0012}{r^2} \text{ W on } \text{PIRE} = 10^{2/10} = 1.58 \text{ W} \quad (1)$$

Potència de soroll captada per l'antena i generada pel receptor:

$$N = k(T_a + T_0(F - 1))B = 0.177 \text{ pW on } F = 10^{2.5/10} = 1.78 \text{ i } T_0 = 290 \text{ K}$$

Per tal de tenir $S/N = 10dB$ cal que $P_c = 10N = 1.77 \text{ pW}$. Substituint a (1) i aïllant r :

$$r = \sqrt{\frac{0.0012}{1.77 \cdot 10^{-12}}} = 26067 \text{ m} \approx \mathbf{26Km}$$

e) Si considerem el cable com part del receptor, la nova temperatura de soroll és:

$$T'_R = T_f(L - 1) + \frac{T_0(F - 1)}{1/L} = 437.62 \text{ K on } L = 10^{0.3 \cdot 5/10} = 1.41 \text{ i } T_f = 15 + 273 = 288 \text{ K}$$

La potència total de soroll esdevé doncs

$$N = k(T_a + T'_R)B = 0.256 \text{ pW}$$

i llavors la potència captada ha de ser $P_c = 10N = 2.56 \text{ pW}$. El nou valor de r es troba igual que abans:

$$r = \sqrt{\frac{0.0012}{2.56 \cdot 10^{-12}}} = 21681.2 \text{ m} \approx \mathbf{21.7Km}$$

La distància s'ha reduït en 4385.8 metres.

OPCIÓ: Aquest apartat també es pot fer considerant el cable com a part de l'antena. En aquest cas, la nova temperatura d'antena és:

$$T'_a = \frac{T_a}{L} + T_f(1 - \frac{1}{L}) = 261.09 \text{ K on } L = 10^{0.3 \cdot 5/10} = 1.41$$

i la potència de soroll total en el pla d'entrada al receptor.

$$N = k(T'_a + T_R)B = 0.181 \text{ pW}$$

En aquest cas cal tenir en compte que la potència de senyal és atenuada pel cable, per tant

$$r = \sqrt{\frac{0.0012/L}{1.81 \cdot 10^{-12}}} = 21681.2 \text{ m} \approx \mathbf{21.7Km}$$

NOTA: Si s'ha optat per considerar $D = 1$, els resultats de r són els mateixos però dividits per $\sqrt{3}$. Queden $r = 15 \text{ Km}$ i $r = 12.5 \text{ Km}$ respectivament.